

'AAN DE ANDERE KANT VAN HET SCHERM ZIT OOK EEN MENS IN EEN KAMER NAAR EEN SCHERM TE KIJKEN'

STUDIE- EN LOOPBAANBEGELEIDING IN TIJDEN VAN ONDERWIJS OP AFSTAND

INTERVIEW MET ELFRIEDE SPENDEL EN LIN SALCEDO KNICKNIE

AUTHOR: EDUMUNDO BV
VERSION: 1.1

DATE: SEPTEMBER 2020

WWW.EDUMUNDO.COM

Nu veel hogescholen weer mondjesmaat de deuren openen, vindt het onderwijs nog steeds grotendeels op afstand plaats. Het wegvallen van het fysieke contact heeft impact op het vak Studie & Loopbaan. Studenten geven aan dat ze persoonlijke gesprekken en de mogelijkheid om te kunnen sparren met een begeleider of medestudenten nu nog belangrijker vinden. De studie- en loopbaanbegeleiding vervult hierbij een rol van betekenis.

In dit interview delen Elfriede Spendel en Lin Salcedo Knicknie hun ervaringen met het geven van studieloopbaanbegeleiding in tijden van corona. Elfriede Spendel is studieloopbaancoördinator van leerjaar 3 en 4 van de studie Commerciële Economie aan Hogeschool Leiden. Lin Salcedo Knicknie is docent en studieloopbaancoach bij de studie International Finance and Control aan Fontys Hogeschool in Venlo. Deze studie wordt in drie talen aangeboden: Nederlands, Engels en Duits.

Wat is het belang van studie- en loopbaanbegeleiding bij u op de opleiding?

Binnen de studie Commerciële Economie op Hogeschool Leiden speelt het vak Studieloopbaanbegeleiding een belangrijke rol, aldus Elfriede Spendel. In het eerste jaar besteden we er veel aandacht aan dat de studenten zich thuis gaan voelen op de hogeschool. Daarnaast leren we ze om een beter inzicht in zichzelf te krijgen. De vraag of ze op hun plek zijn bij onze opleiding is ook belangrijk in het eerste jaar. Hier ligt wel een uitdaging, nu studenten veel thuis online les krijgen. Gelukkig is ervoor gezorgd dat onze eerstejaars studenten ook regelmatig op school les krijgen.

Vanaf het tweede jaar gaat veel aandacht uit naar het vergroten van de zelfstandigheid, beter leren samenwerken, het ontwikkelen van een professionele beroepshouding en nadenken over de eigen toekomst 'In jaar twee, de start van de hoofdfase, gaan studenten samenwerken in een "studentbedrijf". Omdat dit de basis vormt van het onderwijs, wordt samenwerken als vaardigheid ondersteund vanuit het loopbaan-onderwijs. We hadden daar ook een leuke driedaagse training voor. Met de hele leergroep naar Texel of naar een kasteel, waar we als docent

trainingen verzorgden voor studenten en zij ook activiteiten als raften of een speurtocht konden doen. Dat kan helaas nu niet. We hebben de strekking van deze trainingen wel door laten gaan, maar dan in kleinere comités. Om de studentbedrijfjes goed te laten starten moeten de studenten snel een goede samenwerking opbouwen. Daarom komen studenten in ieder geval eenmaal per week offline samen met de docent die hun vaste startup company-begeleider is.

'Naar Texel met de hele leergroep, dat kan helaas nu niet'

Ook Lin Salcedo Knicknie benadrukt dat het vak Studie & Loopbaan een groot onderdeel vormt binnen de studie Finance & Control op Hogeschool Fontys. 'Wij vinden het heel belangrijk dat onze studenten leren reflecteren. Gedurende de vierjarige opleiding zijn er vijftien credits verbonden aan wat bij ons "Personal & Professional Development" heet, dat is relatief veel. Aan onze opleiding studeren Nederlandse, Duitse en andere internationale studenten. Omdat we voorheen merkten dat het voor veel studenten wat onwennig is om te reflecteren op bijvoorbeeld hun studiekeuze, motivatie en eigen kwaliteiten, hebben we besloten om daar veel meer aandacht aan te gaan besteden. Het Edubook *Studie & Loopbaan* is daarbij een ondersteunende tool. De input uit het Edubook en het bijbehorende portfolio vormt de basis voor gesprekken die we met studenten voeren, gedurende de vier jaar van hun studie. Waar je voorheen misschien tegenover een student zat om een gesprek te voeren en je had zoiets van: 'Oké, hoe is het thuis? Hoe gaat het?', zijn de gesprekken nu gericht en is er iets om op te reflecteren. Het komt natuurlijk voor dat een student vragen niet erg uitgebreid invult. In dat geval kun je juist daar iets over vragen: 'Goh, ik zie dat je hier niet erg veel hebt opgeschreven.' Wat het ook is, het is voor ons fijn om wat meer over die student te weten. De modules uit het Edubook worden gekoppeld

aan de workshops en andere contacturen. Studenten kunnen bij ons workshops volgen over allerlei thema's, via Fontys zelf of bijvoorbeeld van LinkedIn Learning.'

Vanwege het coronavirus vindt het onderwijs grotendeels op afstand plaats. Welke impact heeft dit op studieloopbaanbegeleiding?

Salcedo Knicknie vertelt dat zij hebben gekozen om alle PPD-lessen fysiek op de campus aan te bieden. 'Ik heb altijd een paar studenten die er niet bij kunnen zijn. In deze tijd kunnen we de studenten moeilijk verplichten om naar school te komen. Wij hebben ook veel internationale studenten, vooral uit Duitsland. Zij zouden voorheen een kamer gevonden hebben hier in de buurt, maar hebben er nu voor gekozen om niet te verhuizen. Zij kunnen dus niet naar de campus komen. Ik heb dit opgelost door mijn laptop aan te zetten tijdens de fysieke bijeenkomst, waardoor zij mijn les alsnog vanuit huis kunnen volgen. Ik zit dus met de meeste studenten fysiek op de campus en tegelijkertijd volgen een aantal studenten online de les vanuit huis.'

'Mijn studenten uit Duitsland wonen nog daar, daarom zet ik ook tijdens fysieke bijeenkomsten mijn laptop aan'

Spendel vertelt dat op Hogeschool Leiden is gekozen om de studie- en loopbaangesprekken digitaal plaats te laten vinden in kleine groepjes en om vaker dan voorheen contactmomenten in te plannen. Op deze manier kunnen studenten elkaar onderling ook nog even zien en spreken. Na zo'n bijeenkomst is het mogelijk om langer één op één door te praten met de docent, bijvoorbeeld over persoonlijke omstandigheden die niet makkelijk in een groep besproken kunnen worden.

Voor een aantal trainingen die verderop in het jaar staan voor Studie & Loopbaan is Spendel nog op zoek naar oplossingen. 'Deze trainingen kunnen niet op de oude manier doorgaan, deze moet ik dus nog herontwerpen. Hier heb ik soms wel een collega van IT bij nodig, die weet bijvoorbeeld wat er mogelijk is online. Dat is namelijk niet mijn expertise.'

Aan welke onderwerpen moet een studieloopbaanbegeleider extra aandacht besteden in deze periode met weinig fysiek contact?

Spendel geeft aan dat de huidige situatie veel meer vraagt van studieloopbaanbegeleiders dan voorheen. Omdat het online een stuk lastiger is om de non-verbale communicatie van de student te lezen, let zij daar extra op. 'Ik had bijvoorbeeld een online bijeenkomst met studenten, waarin een van hen vroeg: "Denkt u dat we volgend jaar weer naar school mogen?" Hij keek daar zo hoopvol bij, dat ik dacht: hé, daar is iets aan de hand. Dus ben ik nog even met hem blijven hangen nadat de rest van de groep het gesprek had verlaten, om zijn ervaringen met studeren vanuit huis te bespreken. Studieloopbaanbegeleiders heten bij ons overigens "Connect Coaches". Dat dekt nu nog meer de lading dan toen we deze term introduceerden. Het gaat echt om contact onderhouden, om goed te zien en te horen wat iemand zegt en hoe de ander erbij zit. Je ziet alleen een plat scherm met een hoofd in beeld. Het is nóg belangrijker geworden om er doorheen te prikken en door te vragen.'

Ook merkt Spendel dat studenten kunnen worstelen met het alleen-zijn. 'Bij studenten kon soms de eenzaamheid wel toeslaan. In jaar 3 doen studenten een stage; deze vond in het voorjaar vaak ook volledig online plaats. We merkten dat studenten toch minder op sleeptouw werden genomen. Dat maakte bepaalde competenties belangrijker: zelfstandigheid, hoe breng je structuur aan in je dag, hoe zoek je hulp als je er zelf niet uitkomt? Dat is wel een uitdaging voor jonge mensen.'

'Voor jonge mensen is het een uitdaging om structuur aan te brengen in hun dag'

Spendel vindt het belangrijk om in een online gesprek als coach de afstand te overbruggen. 'In een lokaal zie je elkaar, en kun je bijvoorbeeld een compliment geven: leuke jas heb je aan, of wat zit je haar leuk. Online is het ook belangrijk om even aandacht te hebben voor iedereen afzonderlijk. Ik zeg bijvoorbeeld vaak iets over wat in iemands kamer te zien is, of als er een huisdier rondloopt. Dat creëert wel een prettige sfeer, alsof je bij elkaar in de huiskamer zit. Daarna werkt een gesprek ook beter. Het kan ook helpen om vanuit de persoonlijke dingen die je ziet of hoort een gesprek op gang te brengen. Sport kan bijvoorbeeld een goed aanknopingspunt zijn om te praten over iemands rol in een team. De persoonlijke noot wordt nog belangrijker: online moeten we niet te gauw ter zake komen en het contact willen afraffelen.'

'Eigenlijk wel een prettige sfeer, alsof je bij elkaar in de huiskamer zit'

Hoe hebben jullie de omschakeling naar online lesgeven ervaren?

'Toen we in maart opeens online moesten gaan lesgeven, ging het voor mij eigenlijk prima. Ik had namelijk vooral veel contacten met kleine

groepen studenten, of één op één met studenten die ik al goed kende. Overschakelen naar online gesprekken was met hen niet zo'n probleem', vertelt Spendel. Zij ziet vooral beperkingen voor de studieloopbaanbegeleiding voor eerstejaarsstudenten. Zo is ze van mening dat het een stuk complexer ligt op het moment dat een begeleider zijn studenten nog niet goed kent. 'Ik zie wel een verschil met het leren kennen van nieuwe studenten. Die zou ik toch liever fysiek zien. We proberen nu vaak toch waar dit kan even "in het echt" af te spreken met een tutorgroep van vier of vijf studenten, bijvoorbeeld op eenterras als het goed weer is, natuurlijk rekening houdend met de coronamaatregelen. Ook vaardigheidstrainingen houden we nu in kleinere groepen. Als studieloopbaanbegeleider schuif ik ook daarbij aan, om studenten die ik nog niet heb ontmoet toch een keer even te zien.'

Salcedo Knicknie vertelt: 'Het duurde even voordat ik het online lesgeven onder de knie had: de eerste weken was voor mij een zoektocht om te ontdekken hoe ik dat het best kon aanpakken. Ik merkte dat ik in het beeldscherm aan het kletsen was en dat er geen reactie kwam van de andere kant. Ik heb via LinkedIn Learning wat online cursussen gevolgd over online teaching. Nadat ik wat had geoefend ging het eigenlijk heel goed!'

'Het duurde even voordat ik het online lesgeven onder de knie had'

Hoe gaan studenten onderling om met het onderwijs op afstand in deze periode?

Spendel denkt dat het heel belangrijk is dat de studenten elkaar onderling weten te vinden en probeert dat ook te stimuleren. 'Voordat het coronavirus uitbrak, had ik voor mezelf eigenlijk besloten om niet meer

deel te nemen aan allerlei WhatsApp-groepjes. Toch heb ik WhatsApp nu in ere hersteld! Ik heb bijvoorbeeld al mijn vierdejaars SLB-studenten twee WhatsApp-groepen laten maken: één waarin ze met elkaar zitten en één waarin ik ook zit. Op deze manier heb ik ervoor gezorgd dat studenten, ondanks dat ze met hun eigen dingen bezig zijn, elkaar ook weten te vinden als ze ergens mee stoeien.'

Salcedo Knicknie merkt dat studenten een grote behoefte hebben aan fysiek contact. 'Ze vinden het jammer dat ze hun klasgenoten niet zien en dat ze geen lessen samen hebben. Ook vinden ze het moeilijk om zich te concentreren als je de hele dag achter de computer zit. Ik vraag dan weleens: maar wat doe je dan in je vrije tijd? Haha, dan zitten ze ook voor hun computer of op hun telefoon! Maar dat is anders, zeggen ze dan.'

Is er iets wat deze tijd van online onderwijs heeft gebracht, dat jullie willen meenemen naar de tijd wanneer we elkaar wel weer fysiek kunnen ontmoeten?

Salcedo Knicknie geeft aan dat ze het niet erg zou vinden om bepaalde vakken of onderdelen van vakken online te blijven aanbieden. 'Ik vind het eigenlijk super relaxed. Ik krijg net zo veel gedaan in mijn online les, ik ervaar nu net zo veel interactie als voorheen.'

Theoriecolleges kunnen heel goed online via Teams worden aangeboden, en in kleinere werkgroepen werkt de functie van chatrooms heel goed. Studenten kunnen dan ook lessen meermaals terugzien. Bovendien hebben studenten dan bijvoorbeeld de flexibiliteit om een of andere workshop van een Chinese universiteit te volgen. Die mogelijkheid bestond voorheen niet, terwijl dat een mooie toevoeging is binnen hun opleiding in Nederland. Je kunt veel makkelijker in verbinding raken met het wereldje buiten Fontys. Wat wel belangrijk is, is dat we in de gaten houden dat we niet te veel online gaan doen. Studenten hebben niet gekozen voor een studie op afstand.'

'Ik krijg net zo veel gedaan in mijn online les, ik ervaar nu net zo veel interactie als voorheen'

Spendel ziet vooral voordelen voor de korte contactmomenten tussen-door: elkaar online even zien is toch persoonlijker dan de vele mails die werden gestuurd. 'Persoonlijk vind ik het wel veel fijner om elkaar zo online even te zien. Ook voor studenten is het fijn, om elkaar gewoon toch even te zien, ook al is het online.'

Hebben we dan het online contact dat er al was in zekere zin persoonlijker gemaakt?

Spendel: 'Ja, dat je zeg je wel mooi. Ik denk ook dat het online werken de samenwerking tussen studenten heeft verbeterd. Voorheen had je ook wel eens studenten die WhatsApp gebruikten voor hun overleg. Dat is natuurlijk totaal onoverzichtelijk. Ik merk nu dat een goede organisatie en online infrastructuur met aparte kanalen voor subgroepjes heel goed werkt voor studenten.'

Welke tip willen jullie meegeven aan andere studieloopbaancoaches?

Spendel vindt de aandacht voor contact erg belangrijk. 'Een coach is natuurlijk niet iemand die gaat zenden. Een coach is iemand die een gesprek met je aangaat. Voor een coach is het gewoon heel erg belangrijk dat je als mens met mensen zit te praten. Ik kan me voorstellen dat sommige collega's dat lastiger vinden online, omdat je toch eigenlijk naar een scherm zitten kijken. Maar als je je voorstelt dat er aan de andere kant ook een mens zit, die ook naar een scherm zit te kijken, dan kun je samen proberen het contact vorm te geven. Het is voor de student ook belangrijk dat een coach iets van zichzelf laat zien en inbrengt. De tools waarmee we het nu moeten doen zijn online, maar

het doel is natuurlijk hetzelfde gebleven. Ja, het mens zijn, van mens tot mens, dat vind ik echt heel belangrijk. En wat ook belangrijk is: blijven bewegen! Na dit interview moeten we allemaal even springen!

'Ook online moet je als coach iets van jezelf laten zien'

Salcedo Knicknie geeft aan dat het lesgeven voor haar niet heel erg veranderd is. 'Ik doe veel van wat ik voorheen deed nog precies hetzelfde, maar dan online. Dat is misschien wel de beste tip: zoek naar mogelijkheden om je werkgroepen zó te organiseren zoals je dat in een klaslokaal ook zou doen. Probeer je bijeenkomsten interactief te maken door gerichte opdrachten te geven en studenten in groepjes te verdelen van maximaal drie personen. Per groepje kunnen studenten in een chatroom werken aan de opdrachten. Ze moeten mij vervolgens uitnodigen in de chatroom. Ik wissel tussen de chatrooms en geef feedback op wat ze aan het doen zijn, of ik luister alleen even mee om te horen of ze goed bezig zijn. Voorheen liep ik door het lokaal, nu loop ik langs de chatrooms. Soms gaan we weer terug met z'n allen naar de grote groep. Dan leg ik weer iets uit, en dan krijgen ze weer een opdracht. In de grote groep zijn studenten soms te nerveus om iets te zeggen, maar in de kleine groepen is iedereen actief en doet enthousiast mee, vanwege de peer pressure tussen studenten onderling. Ik vind dat echt supertof om te zien.'

Het Edubook Studie & Loopbaan is een digitale methode die studieloopbaanbegeleiders ondersteunt in het studieloopbaantraject (in de les én op afstand). Het helpt eerstejaarsstudenten bij het verkennen van hun mogelijkheden: 'Zit ik hier op mijn plek?' en 'Wat is mijn motivatie eigenlijk?'. De vragen en opdrachten die auteur Reinier Gerritzen heeft ontworpen helpen bij het leren kennen van de student en zijn geschikt voor flipping the (online) classroom. Via het docentendashboard kunnen de voortgang en de antwoorden van de student worden bekeken. Bij die antwoorden kan in de online bijeenkomsten worden stilgestaan, waardoor de contacttijd gericht en waardevoller wordt. Het Edubook bevat verschillende tools zoals de 360-graden feedback, die het online leren ondersteunen, en faciliteert maatwerk om studenten te bieden wat zij in deze tijd nodig hebben. Denk hierbij aan studievaardigheden, of leren omgaan met stress en energie. Een deel van de bijeenkomsten kan op deze thema's worden afgestemd. Het Edubook Studie & Loopbaan is al jaren het meest gebruikte Edubook van Edumundo. Er is veel expertise in huis, die we graag inzetten om docenten te helpen bij de implementatie van de methode en met het verkennen van de online mogelijkheden.

Reinier Gerritzen is onderwijsontwikkelaar, trainer, loopbaancoach en auteur van de Edubooks Studie & Loopbaan en Projectmanagement. Gerritzen is gespecialiseerd in de persoonlijke en professionele ontwikkeling van studenten en young professionals en verzamelt vanuit deze rol tips en digitale werkvormen die studieloopbaanbegeleiders helpen om op afstand les te geven.

Download het whitepaper 'Tips en digitale werkvormen voor SLB op afstand' [https://f.hubspotusercontent00.net/hubfs/5511357/Whitepaper_SLBTipsLessenOnline.pdf]

Bekijk het Edubook Studie & Loopbaan in de catalogus [<https://www.edumundo.com/edubook/studie-loopbaan-begeleiding>]

(+31) (0)70-3600510

www.edumundo.com
info@edumundo.com

